

De doedelzak.

Let wel dat de doedelzak (uitgaande van zak+ pijp) in de wereld onder nog veel andere namen bekend is. Denk hierbij aan bijvoorbeeld: muse, moezelzak, smallpipes, muchosa, bagpipes, sackpfeife, säckpipa, cabrette, cornemuse, musette, en nog vele andere.

Als voorloper van de doedelzak wordt een instrument gezien dat gemaakt is van een dierenblaas en uit enkele pijpen bestaat. Afbeeldingen zijn al te vinden in de Griekse oudheid, verspreid via de Romeinse cultuur naar West en daarna Midden Europa.

In principe werd de doedelzak van een dierenblaas (geit, schaap, os, rund of paard gemaakt) Later werd gebruik gemaakt van afgestroopte dieren huiden, wel of niet binnenstebuiten gekeerd. Daarbij werden de bestaande openingen gebruikt voor de pijpen. Maar ook gebruikt men synthetische zakken en van rubber,

Deze zak wordt om te kunnen spelen, door middel van een pijpje of een blaasbalg met lucht gevuld. De doedelzak wordt per land, streek en tijdsbeeld op diverse manieren met stof overtrokken en versierd. In de tijd dat er in heel Europa op de doedelzak gespeeld werd, was het nog niet bekend dat de Schotse doedelzak zo beroemd zou worden. Het bekend raken van de Schotse doedelzak werd duidelijk gestimuleerd door het gebruik van dit instrument in militaire bands.

Deze zak wordt om te kunnen spelen, door middel van een pijpje of een blaasbalg met lucht gevuld. De doedelzak wordt per land, streek en tijdsbeeld op diverse manieren met stof overtrokken en versierd. In de tijd dat er in heel Europa op de doedelzak gespeeld werd, was het nog niet bekend dat de Schotse doedelzak zo beroemd zou worden. Het bekend raken van de Schotse doedelzak werd duidelijk gestimuleerd door het gebruik van dit instrument in militaire bands.

Enige kenmerken voor deze doedelzak is wel dat de schalmei een brede, konische boring heeft en 8 vingergaten telt. Er zijn drie bourdons met een brede cilindrische boring en achteraan een uitgeholde verdikking met een vernauwd uiteinde. Daarvan zijn twee bourdons gelijk gestemd en klinken één octaaf lager dan de grondtoon van de schalmei. De andere bourdon (de grootste) wordt nog een octaaf lager gestemd staat. Opvallend bij de Schotse doedelzak is dat deze bourdons allemaal apart in afzonderlijke houders zitten en als een waaier (onderling verbonden met een koord) tegen de schouder aan liggen.

Een minder bekende Schotse doedelzaktype is onder andere de lowland-pipe, met met een blaasbalg voor de luchttoevoer. En de drie bourdons parallel geplaatst in een enkele houder. Ook de small-pipe is een minder bekend doedelzaktype die met de mond wordt geblazen en waarbij de melodiepomp, onderaan steeds open is.

Een volksinstrument dat al in de 13de eeuw in Vlaanderen voorkwam en gebruikt werd voor onder ander bruiloften en partijen. Het is bekend dat tot aan de 1ste wereldoorlog er nog in Vlaanderen, al is het sporadisch, op doedelzakken gespeeld werd. Na 1950 was er een opleving in het spelen en bouwen van de Vlaamse/Breugheliaanse doedelzakken. Op oude schilderijen waren deze modellen al te vinden , waarbij de twee bourdons parallel geplaatst staan. Die waren vooral te vinden in Vlaanderen, Holland en provincie Luik, Het andere model, (muchosa of muchafou genoemd), dat vooral in Henegouwen te vinden was, staat de kleine bourdon parallel naast de schalmei en de andere rust tegen de schouder. Deze vormgeving sluit meer aan bij de Franse tradities waar bij de kleine bourdon naast de melodie-pomp staat, een combinatie die terug te vinden is van de Pyreneeën tot het zuiden van België.

Daarnaast hadden alle regio's in Europa hun eigen modellen. Bretagne heeft zijn Biniou , Centraal Frankrijk heeft zijn cornemuses , Zuid Frankrijk Cabrettes , chabrettes , Boha e.a..

Er zijn meerdere modellen te vinden in Spanje , Italië , Duitsland , Tsjechië , Polen en ga zo maar door .Tot in Rusland en de landen rond de Middellandse Zee zijn er doedelzakken te vinden.